

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ERSCHEINT JEDEN SONNTAG.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

EGÉSZ ÉVRE	16.— K	NEGYED ÉVRE	4.— K
FÉL ÉVRE	8.— K	EGYES SZÁM	—60 K

FŐSZERKESZTŐ:

DR. BISCHITZ BÉLA
ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZÁM.
TELEFON 108-00.

HIRDETÉSEK mm. SZÁMÍTÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT

Az állami szénbányászat sikertelenségének okai.

Irta: *Bányász Béla.*

Eze címen tartott *Galócsy Árpád Reform Clubban* május hó 26-án előadást.

Mi is végighallgattuk. Talpra volt ez adó mint akik kezdettől fogva állottunk állami szénbányászat mellett, kötelességünknek éreztük hogy ezzel az előadással itt foglalkozzunk.

Mindenekelőtt legnagyobb örömmel állapítjuk hogy az előadó ur megérté. általi tárgyi megegyeztek a felfogás, amelyet állami szénbányászat megtámogatása idején a „le nem lenni” nagy kérdést felvetettél, egyes-egyedül képviseltünk.

Lássuk pontról-pontra *Galócsy Árpád* fejtegeté

Az előadó mindenekelőtt megemlítette, hogy *Wekerle*-féle állami akció második ilyenmű akció. Mintegy hatvan évvel ezelőtt., emlékü *Péchy Antal*, a nagy bányász volt az első, állami bányászatot akart teremteni. A petrozsényi szénmedence és *Vulkán* akkor már ismeretesek voltak. *Péchy* lelényítette *Deák*-aknát, igen szép külfejtést hozott létre *Livazény*-ban. Azonban *Péchy*-nek nagy koncepciójú tervét, mint nálunk már oly sok mindent, rombadöntötte a közgazdasági tudatlanság és ügyesség. *Péchy* maga persze aszkodott, hogy előterjesztésének elintézésére hónapokig kellett várni: végnélküli időnkig árgyaltak a nagy furókészlet beszerzése fölött. Elkezdődésében úgy jellemezte állapotokat, hogy „fent a miniszteriumban időnkint átforgatják a kárpátokat a másik oldalukra s csak akkor tartják az időt elérkezettnek az intézkedésre, amikor az iratokban döglött legyet találunk.”

Szóval *Péchy* minde támogatástól megfosztva, elkedvetlenedett a miniszterium áthelyezte őt (!) alsómagyarországi érc-bányászathoz. Így végződött az állami bányászati akciója.

Az akció szerint ezután kiesinyben bányászkoztak *Petrozsény*-ben magánosok, de a *Zsíl*-völgyének széntermelése hazánk széntermelésében nem sokat szívesített egészen addig, amíg a *Salgótarjáni* szénbányát némi időszakos hanyatlása után *Andriács János* irányította társulata figyelmét ennek a medence a szénbányászatra s ott arravalóságával egy virágzó szénbányászatnak vetette meg az alapját. És az előadó szerint, ha semmi más, a petrozsényi bányászat megeafolthatatlan bizonyíték: annak, hogy *Andriács* kiváló szakértelméhez kétség sem férhet.

Azután ismertette *Galócsy Wekerle* szó akciója: azt az alapjában véve nagy közgazdasági tervet, melynek az volt a célja: állami szénbányákkal, hogy az 1905. óta érezhe nagy igényt a szénbányászati vállalatoknak egészsége. A szénbányászati vállalatokat támogatva, magy: ipart mentől olcsóbb szénmel lássa el. A telre vonatkozólag hangoztatta az előadó azt teljesen tisztázott tény, hogy állam szénbányászati megvételeivel általában rossz vásárt nem csinált.

Bizonyos érdekele oldalról telekiabírták a nyilvánosságot, hogy államtól megszerzett szénterületek méregdrágák és nem érnek semmit.

Ezen a magy: már igen túl vagyunk.

Az egy *Bozovicsot* kivé mindenik vásárt (rült*) Az aztán egészen kérdés és megítélés. Enél egyáltalán ne jöhet latba, hogy agy szénbányászati vállalatok az általuk bevált módszerrel mennyivel olcsóbban tudták volna meg. Ezeket a területeket és mi kérdezzük, hogy mit lehet „magánbölcsesség” és életmesség” az állami vásárlásig hogy nem kaparította el ezeket a területeket az állannak az orra elől még idejében? Mi kijelentjük, hogy leszámítva a leszámítandókat, állannak azért kellett drágább: vásárolni, mert minden vételnél ott állott háttérben a magánbányászati vállalkozás ké. A szénbányászati árak aránytalan fölhajtás. A cél természete. A szénbányászati vállalkozás egy jól volt, ha legalább jó

Az előadó hangoztatta, hogy az állannak *Salgótarján* a petrozsényi területre kötött szerződés. 1916-ba jött volna le s szerinte ezt a szerződés. állannak nem kellett volna időelőtt felbontani: mert az állannak ezt igen drágán kellett megfizetnie. További a *Salgótarján* a magy: két olyan pontot tartalmazott, amely *Galócsy* szerint e. volt az állami szénbányászati vállalkozás elégedetlenségnek. A megállapodás ki volt kötve

1. hogy állam 1913-ig a magánosok: nem ad el,

2. kötelezte magát arra, hogy munkást, felügyelőt, mérnököt a *Salgótarján* és a nagyobb szénbányavállalatoktól át nem ve. Szó, ami szó, utóbbi az állannak mi viszonyaink között, ahol aránylag olyan kevés a szakképzett képzett gyakorlattal

*) Mi már idevonatkozólag kifejtöttük, hogy ott a szénbányászati felül oly egyéb természeti kincseket vásárolt az állam, melyek fölösen megéri a vételárat. (A szerk.)

delközö szénbányász, igen kellemetlen föltétel volt. Mi meg vagyunk győződve, hogy ha Salgóval szemben, nem az állam, hanem mondjuk egy rivális vállalat állott volna, bizonyár jól bevált módszerek valamelyikével drágábban szorították volna ki a Salgót időelőtti szerződésből. De Wekerle gavalé úgy mutatja éppen az mélyenjáró terveit. Ő az szénbányászattal nem akarta a magánvállalkozó amint azt esztelenül elégszer eszeleksi állam, hanem közé szorítani, hanem az állami szénbányászattal párt a hatalmas magánvállalatok tulkapásai ellen ak megvédelme a közönséget és az ipart.

Az, hogy az állam 1913-ig nem adott el magánosoknak szentet, tehát hogy az állam eddig időt engedett az tekintetében magánvállalatoknak, fogyasztóközönség szemében mindenesetre alkalmasak látszott hogy állami szénbányászat esődjéről mesterségesen orjesztett híreszteléseknek hített adjon. Azonban ezen túl gyünk. Az állami szénbányák eladói ak fölyetésével bekövetkezett

nyek után az fogyasztóközönség *A Bányák* akciója folytán ilyen belátott kulisszák mögé s megértette, hogy az állami szénbányák eladása mindenkinek lehet érdeke, csak éppen nem.

Ami második kikötést voltunk akik rámutattunk a től talí egy tulságosa is kiemelt tényre, állami szénbányászat gyors berendezése ak megbénította gyakorlati műszaki személyzet Amidőn ezt kimondtuk, hangsúlyozzunk, célunk egyáltalán az volt, hogy az állami szénbányászat műszaki mélyzetét értékében kisebbítsük. Mi igenis tudjuk, hogy azok az ak előbbi helyükön elsőik között volt gyakorlat, arravalóság és akértelem tekintetében. De azt mindenkinek el kell ismernie, hogy modern szénbányászat olyan gyakorlati ismereteket tételez föl, amelyeket lehet egyszerűen a diplomával, vagy a jó istári fémányászatnál sőt hivatalban, no éppen a vőségeknél meg. Az is vitán felül áll, hogy ilyen műszaki személyzettel sokkal nehezebb vezetőknek a szerepe, mintha az mind vérbeli vásokból állott volna. Személyeket bántani eszeági senkinek, de tények előtt indokolatlan séggyel hunyni nem lehet.

Hane ezen a második akadályon is túl vagyunk. Az állami szénbányászat műszaki tisztviselői a gyakorlatnak olyan iskoláján mentek keresztül, amelyet tőlük szempontból ak irigyelni lehet és nekünk az le nyünk, azoknak legnagyobb ázalóka most még atnál megállja a helyét megfelelő vezetés

Az előadó megemlítette,

is nehéz volt a helyzete mert tervezési és szerke. és irodát nem boesátottak rendelkezé. re. Mi nem vagyunk ilyen befentesek, azért nem tudjuk, há adán va dolog. De ha nem boesátottak tényleg rendelkezésére ilyen irodát, ezt megint csak állami „gazdálkodó” szszerületen voltával lehet megmagyarázni.

Teljesen egyetértünk az előadóval abban, hogy egy olyan nagy vállalkozást olyan bosszorkányos gyorsasággal nyélbeütni, mint állami szénbányászat.

30,000,000 befekteté. vel egyike a legeslegneheze technikai és gazdasági feladatoknak. Valószínű, hogy kisebb hibák itt is történtek, mint mindenütt a világon. Igen sokat lehetne beszélni a mi jelentősebb bűbi a vállalataink technikai gazdasági vezetéről de ezek természetesen nem érdeklik a közönséget, mint az állami szénbányászat, amelyet mindenki ősebb bírálattal fogad. A magi vállalatok botlásai és sikertelenségei mélyen eltemetve maradnak. Az állami szénbányászat tagjait és megengedjük, botlásait felfújva találták fel a közönségnek, mert sokaknak érdekük volt az, hogy Wekerle mélyenjáró akciója az állami szénbányászat vezetőségét hitelvesztette Szerenese azonban mesterkedő, megtört közvélemé ellentállí án, amelyet — szere — sikerült felvilágosítanunk.

Vellünk együtt szakközönség is kivé volna arra szakvé amelye állami ak felülvizsgálat izott vették adtak. Meg lehetne álni hogy a szaké set milyen mpont veze nyük í ál. Így csak annyit tudunk, hogy a le állami szénbányák vezetőségére nem lehetett éppen leghízelgőbb. Arról anis lehet beszélni, hogy egyes feltárási és befekési munkálatok bizonyos szempontokból kritika alá vonhatók. És kérdezzük, hogyha olyan rosszak kivihetetlenek voltak azok a tervek, amelyeket bányák akkori veze ált, ért nem tatott mostani őség jottányit sem? És t. A most virágzó szénbánya-vállalataink ak volt mindig maihoz hasonló zavartalan üzemmenetük. Kezdetben azoknak is ezer bajuk volt. Ezeknek a bajoknak minden alapítás ki an ténye. Az állami szénbányászat bajait pedig növelte az előbb említett kedvezőtlen körülményeke kívül az, hogy amint említettük, alig néhány év alatt vártak tőle olyan eredményeket, amelyeneket azok magánvállalatok ak egy ívtized alatt értek el. Aki a bányászathoz ak egy kiesít ért, attól kérdezzük, lehet-e négy-öt alatt több ezer munkás számú telepeket építeni, vörközpontokat létesíteni, aknáka mélyite fölt sokat végezni és emellett még millió terméze sze t is termelni?

Ezek éveket igénybeve

Kívánta ezt a

THEODOLITOK

nivellálók, felállító készülékek,
tájolók, mintaszerű, precíziós
kivitelben mint különlegesség
gyártása.

(923/41)

MAX HILDEBRAND

azelőtt August Lingke & Co.

FREIBERG, Sachsen 47

— Alapított 1791. —

Magyarországi képviselő

CONRAD ÉS TÁRSA Budapest,

VI. kerület, Teréz-körut 15. szám.

porosz közvélemény a porosz kormánytól? Sőt kívánja-e ezt tizszerannyi befektetés után akár ma is? S mégis azt láttuk, hogy az állami szénbányászatnak mindjárt első éveiben emelkedtek határozottan kimutatható érdekeltségéből eredő hangok állami szénbányászat teljes sikertelége ellen és esődjé felől. És a vége az lett ennek az ügyesen keltett hangulatnak, hogy az illetékes tényezők éppen akkor állították meg a beruházást, amikor az a *legégetőbb* volt és éppen akkor tették skartlba: ártatlanul a vezetőt, amikor munkájának eredményét is megmutathatta volna.

Beszéljünk nyíltan, „*libaforrást*“ a következőknek teljesen igazollják és ezt minden, az ügybe pártatlan szakember kénytelen elismerni, amint hogy elismerte ezt az előadó is.

Jellemző az is, amit Gálocsy állami szénbányák kerütköltségéről mondott. Nagyon természetes, hogy ha összehasonlítjuk az állami szénbányák termelési költségét a nagyobb arányú vállalatok kerütköltségével, akkor állami szén kerütköltsége jóval nagyobb lesz, mert a feltárás költsége is benne foglaltatnak. Egy föltárt bányai kerütköltsége természetesen kisebb lesz, mint egy teljesen föltártatlané. A befektetés után kerütköltségek világos, hogy föl fognak emelkedni. Erről tudnia be. Őni valamit az állami szénbányákkal szomszédos magánvállalat is. É. e. a mag. kerütköltségen tárgáltak. Természetesen bizonyos célok elérésére nagyon alkalmas volt a hozzá nem értő közönség előtt felé torokkal hirdetni azt, hogy állami szénbányák ilyen, meg olyan drágán termelnek.

Teljesen igazán Gálocsy urnak, hogy az állami szénbányák és szénbányászat fiaskójáról, sikertelenségéről még beszélni korai.

A közvélemény most, hogy tisztán lát — ics igaznak volt — éppen nem türelmetlen. Türelmetlenek csak azok, akik szerették volna Wekerle gazdasági akciója elé állítani leküzdhetetlen akadályul állami szénbányászat gyermekbetegségeit, amelyen minden nagyobb szénbánya-vállalkozásnak át kell

Ne szépitgessünk, átestek, ezen azok virágzó vállalataink is, melyek nem a legjobb szemmel nézték az állami szénbányászatot. És helyes Gálocsynak megjegyzése, hogy közvéleményt föl kell világosítani és azokat, akik ebben a gazdasági akcióba vetett hitükben megünnögtak, vissza kell terelni ahhoz fölfogásukhoz, amellyel állami szénbányászat létesítését az egészséges verseny fejlesztés szempontjából nemcsak kívánatosnak, hanem elkerülhetetlen, helyes ut-módnak tartották.

Jól mondotta Gálocsy, az államnak meg kell értenie, hogy üzem és adóhivatal más

Az államnak meg kell tanulnia és követnie kell azt a módot, amellyel nagyobb szénbányavállalataink oly busás nyereséget biztosítottak maguknak.

Mi — saját rovásunkra — mindig távol állottunk minden személyes érdektől. Véleményünk azonban az, hogy állami gazdálkodás jellegzetes módszerével az állami szénbányászatot is nehezen lehet: á tenni, aminek azt Wekerle Sándor elgondolta. Elsősorban is az állami szénbányászat élére nem egy tiszteletben megőszült nyugdíjponthoz közelődő államhivatalnok-

típus kell, még ha az a maga fajtájában olyan értékes és még oly becsületes is. Tessék az érdemeket más-ként jutalmazni, mint állami szénbányászat központi igazgatói állásával. Ez penzionális állás legyen, mint amilyennek ágyugyárat szánták. Oda olyan emberek, vagy győnek kellenek, akikben a modern szaktudás üzleti éleslátással, fejlett gazdasági érzékkel párosult. Egy ilyen emberben aztán meg is kell bízni az illetékes tényezőknek.

Az üzem életüköt. meg kívánja azt, hogy egy ilyen ember álljon az élet és teljesen lehetetlen dolog hogy az ilyen embert az üzem érdekében készített és gyors ágrahajtást igénylő terveibe korlátozó állami gazdálkodás kiesínye. nyomtasztó alakszorúsége. Nem az embereket kell az állami gazdálkodás módjaiba beletörni, hanem az embereknek kell az állami szénbányászatnál a gazdálkodás leghelyesebb egyéni módját alkalmazni.

Igy, így lehet eredményt elérni.

Mi itt még említettük, hogy Wekerle Sándor megajándékozta zseniálisítával a szénbányászat mélyreható gazdasági gondolatát és annak tette értékelésével. Értjük meg, hogy az állami szénbányászat többé ne lehet a változó politikai rezsimnek „eladom, adom“ játékszere, mert nem engedi a — közvélemény. Az állami szénbányászat a magyar ipari fogyasztóközönsége mindnyájunké. A nemzet összességét illető közvagyon s azt nem engedjük sem elköltöztetni, sem agyonnyomorítani.

Az állami szénbányászat közérdek és mint vállalkozás, életképes. Tisztelet illeti érte Gálocsy Árpádot, hogy találó nagy gyakorlati érzékről tanuskodó előadásával erről olyanokat is meggyőzött a Reformklubban, akik talán az állami szénbányászat iránt eddig különbözőek voltak.

És mi is örömmel látjuk, hogy a mi nagyjaink — az Irás szavai szerint — nem hullottak kősziklára. Ez tudat erőt ad nekünk továbbra is, hogy résen legyünk és közérdekből igazságos szót emeljünk ellene mindannyiszor, valahányszor odafent — boldogult Péch szerint szólva — a szénbányászat aktáiba bele akarják — dögleszteni a legyet.

HAZAI HIREK.

Kolozsvár és a földgáz.

Mint kolozsvári tudósítónk írja, már nagyban folynak a földgáz csővezetékeinek lefektetési munkálatai a tordai és marosújvári gyárakhoz és ipartelepekhez. Nagy a kilátás arra, hogy ezek az ipartelepek még ez évben hozzájutnak ehhez a természetadta kincshez; annál nehezebb a helyzete Kolozsvár városának, amely éppen akkor kötött szerződést egy külföldi gázgyárral, amikor a földgáz Erdélyben jelentkezni kezdett. Ez a körülmény nagyban nehezíti Kolozsvár városa polgárságának helyzetét, amely még beláthatatlanul hosszú ideig nélkülözni lesz kénytelen ezt az olcsó fűtő és világító anyagot. A gázgyár ugyanis üzembeszünetlés esetére bőséges kárpótlást fog követelni a városától s ezt a néhány millió koronát kitevő kártérítést a polgárságnak kellene pótdókként megfizetnie.

Igy állván a dolgok, a városi hatóság nem is nagyon igyekszik a földgázzal fölcserélni a mesterséges gázt, annál jobban buzgólkodik azonban a kolozsvári állami tisztviselők egyesülete, amely legutóbb a következő fölhívást bocsátotta ki:

„A kolozsvári állami tisztviselők és hivatalok részére oleos tüzelőanyag beszerzésére óhajt egyesületünk lépéseket tenni. Hogy ezt kellő tájékozottsággal és hatékonyan teljesítsük, szükséges tudnunk, hogy mennyi a hivatalok, tisztviselők és alkalmazottak évi tüzelőanyag fogyasztása s ezt mily arányban kívánná pótolni bevezetés esetén földgázzal?

Utánajárásunk nyomán megjegyezzük, hogy egy köbméter földgáz általunk kért rezszi ára kb. 3 fillér lenne. Egy köbméter gáz helyettesít 2—4 kg. kemény tüzfát szobák fűtésénél. Tehát az eddigi költség egyharmadával ki lehetne jönni.

Még kedvezőbb a helyzet kisebb háztartások főzőcemenéje hevítése körül. Ime, egy példa Kolozsvárt egy kisebb háztartásnak takaréktüzhelye elhasznált mai árak szerint évente 180 korona értékű tüzfát. Ugyanezt a tüzelést mesterséges gázzal három átlag szerint 60 korona összeggel elérte. Ugy. a tüzelés földgázzal kerülne évi 8—10 koronába.

E számítók több évi gyakorlatból vannak leszármazottak, egyeznek az amerikai földgázhasználat kimutatott eredményeivel. Ezek mutatják, hogy a kolozsvári tisztviselők anyagi helyzetén mekkorát könnyítene a földgáz behozatala s használatba vétele.

Ezt a fölhívást az egyesület megküldötte az összes állami hivatalokhoz és intézetekhez és valószínű, hogy ennek az akciónak lesz is valamelyes eredménye, hiszen a kincstár legelső sorban is Kolozsvárra gondolt akkor, amikor a földgáz értékesítésének kérdése felszínre került. Ugy halljuk különben, hogy az állami tisztviselők egyesületét ezen munkájában támogatni fogják az ipartestületek és vállalatok is.

A Magyar Ágyugyár törvényjavaslata a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületét is foglalkoztatta. Panaszozik, hogy a krízissel küzdő magyar gépipart mellőzték a Skoda-gyár javára. Az egyesület sürgős memorandummal fordul a kormány összes illetékes tagjaihoz, valamint az országgyűlés képviselőházához, amelyben kifejezi a törvényjavaslattal táplált legteljesebb nyugtalanságát és aggodalmát. A Magyar Gyárparosok Országos Szövetsége középonti fűtésok és egészségügyi berendezések szakosztálya szintén fölterjesztéssel fordult a kereskedelmi miniszterhez, amelyben rámutat arra, hogy az új ágyugyárra vonatkozóan létrejött szerződésben, külső és belső berendezéshez szükséges vízvezetéki, külső és belső csatornázás, tüzelési középponti fűtési és szellőztetési munkálatok nincsenek felsorolva azok között a létesítmények között, amelyek okvetlenül Magyarországon rendelkezendők meg. Igaz ugyan, hogy a szerződés értelmében a Skoda csupán a gyár „különleges

gépészeti berendezését“ van jogosítva a külföldön megrendelni, mégis minthogy a szerződés kifejezetten is a magyar iparnak biztosít némely munkulatot, amely pedig különleges gépészeti berendezésnek nem tekintendő, a szakosztály joggal igen aggodalmasnak tartja, hogy ez utóbbiak között a felsorolt munkálatok nem szerepelnek.

Aranykutatások Csikmegyében. Amint Csikszeredából értesülünk, Gyergyófalva határában a Bucsin-lágó közelében egy idő óta nagyban kutatnak aranyéreg után német vállalkozók. Tekintélyes nagyságu területeket szoroztak már eddig is, amelyekre a zártkutatmányi jogokat is bírják. Az eddig elért eredmények a legsebbebb eredménnyel kecsogototnak.

Uj szénlelet Nógrádmegyében. Mint salgótarjáni tudósítónk írja, Nógrádmegyében a Zichy-féle uradalom igazgatósága nagy kalóriával bíró szénleletekre bukkant. A szénleletek Forráspuszta mellett terülnek el és az uradalom ki fogja termelni azokat. Az új telepek a salgótarjáni szénbányái mellett vannak és ha a kékkői vasut kiépül, úgy értékesítése is könnyen lehető lesz.

A Máv. szénzállítói. Nemrég járt le a Máv. igazgatóságának 840.000 tonna szén szállítására kiírt pályázata és amint értesülünk, a beérkezett ajánlatok egy részét már átszámította az igazgatóság. Három évre megbízást kaptak *Friedländer* Manó Berlin 12.200 vaggon, a *Magyar Államias Hitelbank* 6000, *Perl D.* Bécs 5000, *Salomon Jakab* és társa Budapest 4000, *Guttman testvérek* Bécs 2500, *Königcs Károly és fia* Bécs 2400, *Steinitz testvérek* Boroszló 500, *Schön Oswald és társa* Bécs 300, továbbá a *Keletmagyeri és Atlanticu* tengerhajózási társaságok egyenként 2500 vaggon angol szén szállítási ára. Ezzelölre csak a porosz és angol szénajánlatok ügyében történt döntés. A magyar bányaműveknek mint 500.000 tonna szénzállítás jut. Erre vonatkozólag azonban csak később fog dönteni a Máv. igazgatósága.

Bányajogosítmány-megvonása. Az iglói bányakapitányság arra való tekintettel, hogy *Czibor* Pál feledei lakos a tulajdonát képező, Gömörvármegye rozsnói járásába kobelezett Nagyszabon község határában Rosszovki nevű vidéket vaséregre adományozott *Andreas* védnevű bányaművet üzemben nem tartja s a rozsnói m. kir. bányabiztosság, valamint a bányakapitányság azon felhívásainak, hogy a bányát az ismételtlen kiszabott 90 napi határidő alatt üzembe vegye, a kirótt pénzbürség dacára elöget nem tett, tölte a jogosítmányt elvonta.

Az iglói bányabiztosság ez évi 741. számú határozatával megvonta a bányajogosítmányt aranyidai Csarnagrundi *Catharina* bányai tulajdonának „C“ vidéken fekvő „*Catharina*“ védnevű bányaműre nézve, mert azt a részvényesek ismételtlen kitűzött záros határidő alatt üzembe nem helyezték és új igazgatót megbírádolásuk dacára sem választottak.

Az anina—bozovicsi vasut. A Magyar Építő r.-t. kérelmére, mely tudvalevőleg az anina—bozovicsi vasut engedményese, május 21-én volt a közigazgatási bejárás a *Biró József* budapesti mérnök által kidolgozott tervek alapján. A szóban forgó, körülbelül 60 km.

BRUNNER I. L. ÉS TÁRSA

∴ ∴ gép, szerszám, műszaki és elektrotechnikai nagykereskedés ∴ ∴

Széghelyein:
BRUNNERIT,
BUDAPEST.

Egyike a legrégibb, legnagyobb és legpontosabb cégeknek. Évtizedek óta szállítója a kincstári bányáknak és vasműveknek, a cs. és kir. közös hadseregnek és haditengerészetnek, a m. kir. államvasutaknak, a m. kir. posta- és távírdának, valamint számos magánüzemnek. — 1913—14. évi nagy árjegyzékünket komoly vevőknek szívesen küldjük.

Széghelyein:
BRUNNERIT,
BUDAPEST.

BUDAPEST, VI. KER., TERÉZ-KÖRUT 19. SZÁM.

hosszu vasut építőköltségei mintegy 7 millió koronával vannak előirányozva. Valószínűleg csak a jövő tavaszszal fognak hozzá az építkezéshez. Főleges megjegyeznünk, hogy mily nagy fontossággal bír ennek a vasutnak kiépítése ugy a bozovicsi állami szénbányák, mint az aninai művek szempontjából.

Megújított szénbányabérleti szerződés. A dunagőzhajózási társulat a közgyűlés elé terjesztett évi jelentésében az elmúlt évben minden üzemágában észlelhető emelkedésre utalva, jelentést tett arról is, hogy a társulat vezetőségének sikerült a pécsi vártemplomi üzemmel, az annak tulajdonát képező *pécsividéki szénbányáinak* kiaknázása tárgyában fönnállott bérszerződést további ötven évre megfelelő feltételek mellett megújítani és ez adta meg annak lehetőségét, hogy az összes széntermékek központosításával a pécsi bányaművek termelését fokozzák és a termelési költségeket leszállítsák. Az ehhez szükséges nagymérvű befektetések több évre osztattak be és az 1912. évben nyerneket befejezt. A társaság szénbányáinak tiszta hozadéka 1 millió 340.075 K 71 f, az 1911. évben 1,283.277 K volt, tehát az 1912. évben 56.798 K 71 fillérrel több. A *széntermelés* az 1912-ik üzleti évben 7,114.253 métermázsára rugott, az 1911. évben 7,104.703,5 métermázsára, tehát az 1912. évben 9549,5 métermázsával nagyobb volt. A terhelés terhére menő értékleírások esőkkonése kizárólag a pirszéntermelő telepek megszüntetésében találja magyarázatát, miután az e célra a megelőző évben szükségelt összeg az 1912-ik üzleti évben feleslegessé vált.

Közgyűlések. A *Nyugatmagyarországi szénbánya részvénytársaság* június hó 7-én déli 12 órakor a társaság hivatalos helyiségében (V., Nagykorona utca 15) tartja harmadik rendes közgyűlését. *Mérlge. Vagyon* Bányabirtok bányáink értéke 4,655.656 K 36 f. Ingatlanok, felszerelések és anyagok leltára a) telkek, bányák és kezelési épületek, mtkásházak, gépek, téglagyár, mészégető, felszorolások és lottarak 2,006.154 K 04 f, b) üzemanyag, fakészletek és fogyasztási cikkek 180.001 K 27 f, c) szén, mészke és mészkezeszetek 39.723 K 22 f, összesen 2,225.878 K 53 f. Pénztárak és értékpapírok: a) pénztári készletek a budapesti főpénztárban és a nyitraibányai bányapénztárban 33.833 K 85 f, b) betétek pénztárazeteknél 3349 K 02 f, c) értékpapírok (magyar koronajáradék) 5235 K 90 f, d) idegen letétek 16.000 K, összesen 58.418 K 77 f. Adások: a) szénadások, előlegek és egyéb kintlévőségek 35.827 K 68 f, b) átmoneti adások 19.538 K 44 f, c) hátralékos részvénytőke befizetések 4.000.000 K, összesen 4,055.366 K 12 f. *Főösszeg* összesen: 10,995.319 K 78 f. *Teher* Részvénytőke 50.000 darab részvény á 200 K = 10,000.000 K. Hitelezők különböző hitelezők 945.693 K 65 f, hátralékos bányászberék 1912 decemberre 33.626 K 13 f, idegen letétek 16.000 K, összesen 995.319 K 78 f. *Főösszeg* összesen 10,995.319 K 78 fillér.

A *Magyar általános gépgyár részvénytársaság* 1913. évi június hó 7-én délután 4 órakor Budapesten,

VI. ker., Váci-ut 141. szám alatt a gyár helyiségében tart közgyűlést. *Veszteség- és nyereségszámla.* Tartozik: Gyártási és egyéb költségek 882.620-57 K. Folyó évi nyereségből leírás értékesítéskénti tartalékra 52.238.— K. Adótartalékra 15.000.— K. Tiszta nyereség 120.540-72 K. Összes nyereség 187.778-72 K. Összesen 1,070.899-29 K. — *Növekedet:* Arnszámlák nyer-haszna összesen 1,070.399-29 K. A kimutatott 120.540-72 K tiszta nyereség felosztása: tartalékra alapszabályszerű 5% 6027-03 K, külön dotáció 3972-97 K, összesen 10.000.— K, alapszabályszerű igazgatósági jutalék 12.054-07 K, ügyvezető igazgatók részére 6027-03 K, tisztviselők külön jutalmazása 6000.— K, forgalomban levő 4250 db 400 koronás részvény 1-ső számu szelvényének 1913 június 15-től (5%) 20 koronával történő bováltása 85.000.— K, összesen 119.081-10 K, a fenmaradó 1459-62 K új számlára elővezetendő.

A *Magyar és galiciai naphtanölygyári vállalat részvénytársaság* 1913. évi június hó 8-án délelőtt 11 órakor Budapesten, V. kerület, Honvéd-utca 18. sz., III. emelet 12. tartja rendes közgyűlését. *Mérlge. Vagyon* Furási engedélyszámla 480.000 K. Veszteségszámla 230.000 K. — *Teher* Részvénytőkeszámla 500.000 K. Értékesítékszám 210.000 K.

A *Kapriorai szénbányák részvénytársaság* igazgatósága folyó évi június hó 14-én délután 6 órakor Budapesten, IV. kerület, Aranykőz-utca 6. sz. II. em. 10. ajtószám alatt tartja évi rendes közgyűlését. *Nyereség- és veszteség-számlája.* *Veszteség* Üzleti költségek, tisztii ilotmányok, fűtés és világítás 21.755 K 24 f. Kamatok 799 K 90 f. Lótartás 857 K 58 f. Leírás bányaeépületek, gyárfelszerelések iparvasut számlán 5% 4310 K 85 fillér. Nyereség 5649 K 63 fillér. *Végösszeg* 33.373 K 25 f. *Nyereség* Gyártási számla üzemyereség 33.373 K 25 f. *Végösszeg* 33.373 K 25 f.

A *Magyar ásványvízforgalmi és kivitel részvénytársaság* Budapesten 1913. évi június hó 6-án délután fél 5 órakor az intézet helyiségében (VI., Teréz-körut 22.) tartja rendes közgyűlését.

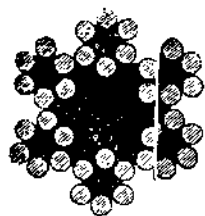
A cincinnai bánya magyar áldozatai. Csak mostanában fejezték be a finnleyvillei Cincinnai bányában történt bányaszerencsétlenség ügyében orondelt vizsgálatot. A bányarobbanás áldozatai 51 özvegyet és 131 árvt hagytak hátra. A felismert halottak közül 38 amerikai, 21 orosz, 12 olasz, 9 osztrák, 5 angol, 2 belga, 2 magyar és 1 franciaországi születésű. Az amerikaiak közül 32 néger volt.

Pályázat. Az iglói bányakapitányság az ugyanott betöltés 1000 korona fizetés és 400 korona személyi pótlék, valamint megfelelő lakáspénzzel rendszeresített segédlistai állásra pályázatot hirdet. Pályázati kérvényok folyó évi július hó 7-ig nyújtandók be iglói m. kir. bányakapitányságnál.

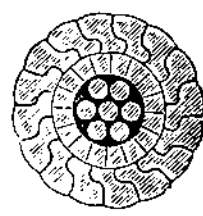
A magnezitipar r.-t. új gyára. A Magnezitipar részvénytársaság Póltáron nagyszabásu gyárat létesít. A gyártelep helye állítólag már ki van szemelve s most tárgyalások folynak a megfelelő tüzállóanyag terület-

FELTEN ÉS GUILLEAUME

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár részvénytársaság
BUDAPEST, V. kerület, Vizafogó 1460. szám.

Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek. Sodronykötelek. Elektrolitikus vörösrézhuvalok, okonitvezetékek, szerelvények stb.

teknek vétel és bérlet útján való megszerzésére. A Magnezitipar idáig Poltárról és Kálnóról hozatott nyers tűzállóanyagot és azt a budapesti gyárban dolgoztatta fel.

A cianidlugzás útján való aranytermelés Magyarországon. Azok a biztató eredmények, melyeket a cianidlugzással való aranytermelést illetően eddig Transvámban, továbbá *Altnéde* Ferenc kir. kohófőmérnök sikeres lugzó kísérletei során a hazai aranyércekkel nálunk is sikerült elérni, úgy látszik, nyomot fognak hagyni hazai aranytermelésünk fejlődésében is. Ugy értesülünk ugyanis, hogy a Brádon működő legnagyobb magyar aranybányatársaság, a rudai 12 apostol bányatársaság komolyan foglalkozik azzal a gondolattal, hogy egész üzemét a cianidlugzásra rendezze be. Az eddig alkalmazott fonsorozással és széreléssel tudniillik az érc aranytartalmát csak tökéletesen sikerül kivonni, amennyiben az u. n. meddő, mely mint sűrű iszap kerül ki a zuzóműből, tonnáknál még 1–1,5 gr. aranyat tartalmaz, mely fonsorozással és széreléssel már nem vehető ki az ércből, cianidlugzással ellenben még jövedelmezően kivonható. Tokintve, hogy a gurabárczai zuzómű naponta kb. 550–600 tonna ércet dolgozik fel, ily módon a cianidlugzás alkalmazása esetén az arany-ézüsttermelés az eddigieknek 10–15 százalékkal, 2–300 k.-mal volna fokozható, ami évente 600.000–1.000.000 korona értékű termeléstöbbletet jelentene. A bányatársaság a cianidlugzás nagyban való kipróbálására már minden előkészületet megtett; nagyszabású berendezéseket létesített, így különösen a cianidlugzás-hoz szükséges finom iszap előállítására szolgáló őrlő (esőmalom) berendezést, stb. állított föl. Ha a nagyban folytatandó kísérletek a cianidlugzás eddig ismert előnyeit megerősítik, az esetben a hatalmas üzemnek egészen cianidlugzásra való átalakítása 1–2 év alatt meg fog történni.

Szállítások. A *nagyszabású elmegeggyintézet* 100 vasuti kocsis pirszón szállítására pályázatot hirdet. Pályázati határidő 1913 június 1. délelőtt 9 óra. A pír. 1914 j. 1-től áramtandó 1 és fél, esetleg 3 és fél időtartamra szükséges. Az ajánlatok az intézet gazdasági hivatalához tartóznak be.

A nagypáradi posta- és távíró-üzemelési a szatmárnémeti-i, valamint a nyíregyházi ponti fűtőberendezéséhez szükséges, mintegy 20000 kocsis pirszón szállítására hirdet pályázatot. Határidő június hó 15.

A szász államvasutak dresdeneri vezérigazgatósága rudvas és folytvasbádó szállítására hirdet pályázatot.

Schulz & Co.
OKL. MÉRNÖK

GYÁRKÉMÉNYEK-KAZÁNBEFALAZÁSOK.

BUDAPEST VII. ARÉNA ÚT. 80. SZÁM TELEFON 13-07, 13-21

SCHULZ
GÖZTÉGLAGYÁRAK. R.T.

Alpesi bányatársaság. Az Alpesi Bányatársaság közgyűlése elé terjesztett jelentés szerint az elmúlt év minden tekintetben rekordesztondó volt. Amióta a társaság főnáll, nem volt olyan nagy termelése, forgalma és nyeresége, mint 1912-ben. Termelése volt 12,068.000 (+ 633.000) mm. kőszén, 18,544.000 (+ 919.000) mm. érc, 5,835.000 (+ 335.000) métermázsa nyersvas, 3,212.000 (+ 440.000) mm. kész hengerárú. Az 1913. év is elérte első hónapjaiban a tavalyi eredményeket, újabban azonban esökkennek a megrendelések és a társaság telepein is kevesebb már a munka.

Cégjegyzési hír. *Esső é. Társaság* okl. mérnökök műszaki vállalata címe még alakult Budapesten. Az eddigi „Esső és Marschalko mérnökök műszaki é. építési irodája” cég pedig „Győzők”-ből törölve lett. Az üzletbe belépett „Attantus” dr. okl. mérnök, műszaki és elektromos erőátviteli berendezéseket tervező és szerelő üzlettelajdonos is.

Az idei tavaszi vásáron izlésos kiállításával nagy elismerést szerzett a „Kőszénbánya és Téglagyár Társulat” (Budapest, Király-utca 67). A kiállítás bemutatta a társaság összes gyártmányait, a tűzálló téglákat, falburkoló és dísztéglákat, keramit-köveket és lemezeket, porcelán-fayence lemezeket, szigetelőket, egészségügyi cikkekét. *Bölhy* miniszter nagy meglepéddel gratulált *Lukács* vezérigazgatónak.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

Kőszénbánya bérbeadása. *Lázár A.* konstantinápolyi tudósító értesítése szerint Sunguldakban, a tengerparttól 7 kilométernyire egy mintegy 4–5 millió tonna kőszént tartalmazó kőszénbánya bérbeadandó. A tengerparttól a bányáig iparvasút van fektetve. A bérlő minden tonna kőszén után 5 piaster illetéket tartozik az államnak fizetni. A pályázni kívánó érdekeltek felhívhatnak, hogy a tárgyalások megkezdése végett szakértőt küldjenek Konstantinápolyba. Az ajánlatok benyújtására nincs határidő kitűzve.

Németország nyersvastermelése a vasat fogyasztó iparágak szembetűnő lanyhulása dacára is igen magas színvonalon marad. Áprilisban 1,587.300 tonnát tett, csak mintegy 40.000 t.-al kevesebbet, mint az előző hónapban, de 136.000 t.-val többet, mint mult évi áprilisban. Thomasnyersvasat 1,014.572 tonnát és öntődió nyersvasat 298.712 tonnát termeltek. A napi termelés áprilisban 52.910 tonna volt, míg az előző hónapban csak 52.522 tonna. A fentebb említett 40.000 tonnás esökkenést nyilván csak az ünnepnapok okozták. Az év kezdete óta 632 millió tonna volt a termelés, 12 1/2%-kal több, mint 1912 négy első hónapjában és 23 2/3%-kal több, mint két évvel ezelőtt 2,100.000 tonnával több, mint 1907 első négy hónapjában.

A német szénkartel most teszi közzé az 1912. évről szóló jelentését, mely aktuális kérdéseket is érint. A jelentés nevezetesen kiemeli, hogy a német szénbányászati 1912-ben 177 millió tonna szenet termelt, 16 millió tonnával többet, mint az előző évben. Ennek dacára 11 18 millió tonnát külföldről kellett behozni. Németország szénfogyasztása 147.69 millió tonna volt (fejenként 2227 kiló), azaz 10 millió tonnával több, mint az előző évben. A kartel ennek következtében erősen rá van utalva az exportra és sürgette is, hogy a vasutak a szénkiviteli tarifát mérsékeljék, de a vasuti miniszter, a vasuti tanács véleménye alapján elutasította ezt a kérelmet. A poroszországi széntermelésből, mely 167 1/4 millió tonnát tett, a kartelre 56.08% jutott, az állami szénbányákra 7.46%, a felsősziléziai bányákra 24.84%.

✠ KÖNYVSZEMLE. ✠

Adressbuch 1912 sämtlicher Bergwerke, Hütten- und Walzwerke Deutschlands nebst der Nebenbetriebe. A németországi bányák, kohók és hengerművek teljes cím-tárának 8-ik évfolyama alaposan átdolgozva jelent meg. A cím-es kiállítású kötetben elsősorban a cégjegyzéket találjuk a következő sorrendben *barnaszénbányák* (brikettgyárak, téglagyárak és ezek melléküzemei); *köszénbányák* (brikett-, ammóniák-, benzol-, kátránygyárak, téglagyárak); *kálíbányák* (sóbányák és sófőzőművek); *ércbányák* (ólom-, ezüst-, réz-, cink- és ónbányák, barnakő- és vasérctelepek); *kohótelepek* (ólom-, ezüst-, vas-, ón- és cinkkohók, dróthuzógyárak, zománczó kemencék, acél- és rézművek, hengerművek, nagyolvasztók). — A telepek pontos címén kívül a könyv felvilágosítást nyújt a cégviszonyokról, a tulajdonosok és a kereskedelmi, valamint a műszaki vezető személyzetéről. — A könyv kiadója *H. A. Ludwig Degene* Leipzig. Ára vászonkötésben 8 Márka.

✠ KÜLÖNFÉLÉK. ✠

Az ólom és a réz dinasztíája. A fémszakmában már évtizedek óta ismerik a Guggenheim nevet, tudják róla, hogy igen sok ércbányája van Amerikában, hogy hatalmas Alaskától a Magellán-övezetig és hatalmas tekintetben vetekszik Amerikában a legnagyobb dinasztíáival.

Guggenheim dinasztíája: ólom- és réz-dinasztíája épp oly új keletű, mint a vas-, vasut- és petroleum-dinasztíák. Alapítója, Guggenheim Meyer, a svájci Langnau-ból húsz évvel ezelőtt, 1853-ban vándorolt ki Amerikába, hímzéssel házalt. A házaló szakma importőrévé 1888-ban kis baleset történt vele. Egy adós:

Guggenheim a követeléseért esőtömeggel ezüstkohó részvényeit kapta. A baleset volt a család szerencséje, mert ezüstkohó jól családot egymásutól szerezte az érc-, ólom- és réz-bányákat.

Huszonöt óta szerepel a család a fémbányatulajdonosok közt és ma 400 millió dollár, két milliárd koronára becsülik a család fémbányáinak értékét.

De ez a család a tejeskedésnél egészen sajátos módszert követ. Nagyobb szerzeményeire különféle részvénytársaságokat alapít, melyek egymással szövetkező közösségben állnak. De az elágazódás oly különféle irányokba halad, akár egy négy-ötzázados dinasztia családja. A legügyesebb genealogus sem tud eligazodni a föl-lefelé, jobbra-és-balra eltérő ágak és gallyak között.

A lombos családfának legújabb sorolhatjuk föl. Ezek a kö-

Smelting and Refining Co. millió dollár elsőbbségi és 65 millió dollár névértékű törzsrészvényvel. Ólom- és rézbányái vannak Utah, Montano, Idaho, Nebraskában, Illinois, New Jersey és Mexikó államokban. Állalatja a *American Zinc Co.*-nak horgonybányái vannak.

Az *American Smelter Securities Co.* különféle címleteket 92 millió dollár értékben bocsátott ki. Bányái Kalifornia, Kolorado, Utah, Washington, Missouri és Mexikó államokban vannak.

A *Guggenheim Exploration Company*-nak 20.8 millió dollár alaptőkéje.

Az *Utah Copper Company*-nak 15.6 millió dollár alaptőkéje és bányái, kohói vannak Utah államban, leányvállalata más államokban.

A *Yukon Gold Co.*-nak félmillió dollár tőkéje és évi aranytermelése 1000000 dollár.

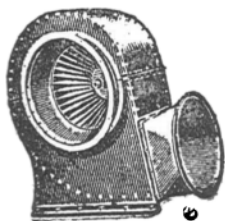
A *Chile Copper Co.* nemrég alakult 95 millió dollár tőkével, hogy megszerezze Chile köztársaság összes fémbányáit.

Ezek a bányavirtokok együttvéve 400 millió dollár tőkével képviselnek. Ezeken felül a „csoport”-nak vannak bankjai és vasutai is. Szövetségbe áll a Morgan-csoporttal és a Whitney-családdal.

Valamennyi főosztályban ott a Guggenheim-család egyik tagja, a családnek hét fia.

✠ DEUTSCHER BERICHT. ✠ INDUSTRIE UND VOLKWIRTSCHAFT.

Die ungarische Kanonenfabrik und die ungarische Industrie. Die ganze Nation nahm lebhaften Anteil an dem schon seit Jahren schwebenden Gründungsprojekt der ungarischen Kanonenfabrik, das nun endlich, gesetzlich sanktioniert, zur Ausführung kommen wird. Schon aber entbrennt ein heftiger Streit um die der Kanonenfabrik eingeräumten Erzeugungsbefugnisse, da sich dadurch ein Teil der ungarischen Privatindustrie in ihren Interessen bedroht sieht. Es wird nun jedem Einsichtigen einleuchten, dass die Kanonenfabrik nicht auf die Herstellung der Kanonen allein angewiesen sein konnte, denn nur zur Deckung dieses Bedarfes würde sich die Anlage nie und nimmer rentieren. Ein Teil der ungarischen Privatindustrie gesicherten Quote der Heeres- und Marinelieferungen wird dieser allerdings verloren gehen und die Konkurrenz wird sich umso fühlbarer machen, da das neue Unternehmen in den Händen einer reichen und mächtigen Privatfirma liegt, die die Gesteigungs-

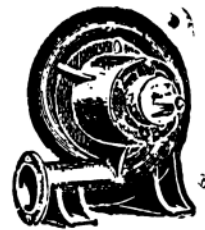

Blackman Szellőző

ventilátorok,
exhaustorok,

fúvók minden célra

szárító, szívó
berendezések

Magyar Szellőző Művek

Budapest, VII., Aréna-ut 80.

(3793|a 863|24)

Telefon: József 26—56.

kosten nach Willkür regeln kann, zumal sie auch alle staatlichen Begünstigungen — bis auf die Subvention — genießt. Ein Teil der Erregung dürfte auch darauf zurückzuführen sein, dass es sich um eine ausländische Firma handelt, die an dem Gewinne in erster Reihe beteiligt ist. Wir wollen hoffen, dass es gelingen wird, noch einige Bedingungen des Vertrages zu Gunsten der in Bedrachtskommenden Ungarischen Privatindustrie zu modifizieren, verfehlen aber auch nicht darauf hinzuweisen, dass die ungarische Kanonenfabrik sehr vielen ungarischen Industrien zum Nutzen und Aufschwunge gereichen wird.

Künstlicher Nebel. Ein Ingenieur des amerikanischen Bergamts, Clark, tritt soeben mit einer Erfindung hervor, die zur Verhütung von Kohlenstaubexplosionen von Wert zu sein scheint: er hat nämlich einen Apparat erfunden, der in Kohlengruben einen dichten Nebel erzeugen soll, durch den der schwebende Kohlenstaub rasch zu Boden geschlagen werden kann. Der Apparat, der an der Achse eines kleinen Elektromotors angekuppelt werden kann, besteht im wesentlichen aus zwei Teilen: ein Wasserzuführungsrohr, das in viele sehr feine Spitzen ausläuft, liefert das nötige Wasser, und ein starkes Gebläse sorgt dafür, dass die dünnen Wasserstrahlen sofort zu winzig feinen Wasserbläschen und Tröpfchen zerstäubt werden. Tatsächlich soll die Maschine so vollkommen arbeiten, dass kein Tropfen Wasser auf den Boden gelangt. Die Leistungsfähigkeit der Maschine scheint ganz erheblich zu sein, denn sie verteilt in der Minute fünf bis sechs Liter Wasser zu feinstem Nebel.

Erweiterung der ungarischen staatlichen Eisenwerke in Diósgyőr. In Verbindung mit der Errichtung der neuen ungarischen Kanonenfabriks-Aktiengesellschaft in Raab wird eine Erweiterung der staatlichen Eisenwerke in Diósgyőr vor sich gehen, in welchen gemäss den Intentionen der Kriegsverwaltung die Herstellung der Geschützrohre erfolgen soll. Zwischen dem ungarischen Finanzministerium und den Krupp'schen Werken ist eine Vereinbarung zustande gekommen, laut welcher letztere gehalten sind, gegen eine Entschädigung von einer Million Kronen in Barem zu gestatten, dass Ingenieure, Werkführer und Arbeiter der staatlichen Eisenwerke in Diósgyőr in der Essener Fabrik die Erzeugung des Krupp'schen Geschützstahles studieren. Sobald die Diósgyőrer Werke in der Lage sein werden, die Geschützrohre technisch untadelhaft liefern zu können, ist die ungarische Kanonenfabriks-Aktiengesellschaft verpflichtet, das Geschützrohrmaterial im Wege des staatlichen Eisenwerke in Diósgyőr zu beschaffen.

Erweiterung des Fiumaner Hafens. Handelsminister Ladislaus Beöthy hat verfügt, dass für die Kosten zur Erweiterung des Fiumaner Hafens 2,830.000 Kronen zu verwenden sind. Von diesem Betrage entfallen 545.000 Kronen auf die Anschaffung von elektrischen Laufkränen, 185.000 Kronen auf elektrische Aufzüge, 500.000 Kronen auf den Bau eines Magazingebäudes, eine Million Kronen auf den Bau eines vierstöckigen Bahnmagazins, 100.000 Kronen auf die Pflasterung von Strassen und 500.000 Kronen auf Arbeiten im Hafen von Brajdia.

Ein Triumph der ungarischen Industrie. Schon seit mehr als einem Vierteljahrhundert ist die Ganz'sche Elektrizitäts-A.-G. die Lieferantin der „Società Anglo-Romana“, Gesellschaft für Beleuchtung der Stadt Rom, welche bisher allein die Stromversorgung Roms innehatte. Dem Zuge der Zeit folgend, hat sich die Stadtverwaltung entschlossen, auch selbst die Stromversorgung der ewigen Stadt zu versehen und zu diesem Zwecke eine eigene Zentralanlage zu bauen. Für den ersten, bereits erfolgten Ausbau der Dampfzentrale wurde ein 5000 PS Dampfturbinengenerator System Ganz in Betrieb gestellt und für eine hydroelektrische Anlage in Castelmadama (bei Tivoli) wurden die Vorarbeiten eingeleitet. Im schärfsten Konkurrenz-

kampf aller Weltfirmen erhielt die Ganz'sche Elektrizitäts-Aktiengesellschaft in Budapest vor einigen Tagen den Auftrag zur Lieferung zweier 8000 PS mit Wasserturbinen angetriebenen Hochspannungsgeneratoren zur direkten Erzeugung von 30.000 Volt Drehstromspannung. Wie bekannt, ist die Ganz'sche Elektrizitäts-Aktiengesellschaft die einzige Firma, welche für diese hohe Maschinenpannung Generatoren gebaut hat, die bereits seit mehreren Jahren in tadellosem Betrieb stehen.

Türkische Bestellungen bei den Skodawerken. Die Pforte bestellte bei den österreichischen Skodawerken 36 Haubitzen. Es geschieht zum erstenmal, dass die Pforte eine solche Bestellung einer österreichischen Kanonenfabrik erteilt.

Die Entwicklung der Skodawerke. Eine kleine Maschinenwerkstätte, die Graf Waldsein im Jahre 1859 anlegen liess und die der Ingenieur Emil Ritter v. Skoda 1869 ankaufte, bildet den Ausgang der gegenwärtigen Werke. Durch eine mit richtiger Erkenntnis der Zeitforderungen zielbewusst geführte Erweiterung, eine Verlegung der Werke auf einen ihrer Ausdehnung günstigen Platz und die Einführung der Waffenerzeugung legte E. v. Skoda den Grund zum weiteren Aufschwunge der Werke, die gegenwärtig an 700 Beamte und 8500 Arbeiter beschäftigen. Durch die Einrichtung einer Gusstahlhütte, die heutzutage, in ihrer Ausgestaltung, Stahlgussstücke bis zu 114.000 Kilogramm zu liefern vermag, konnten schon 1887 das erste 7 Zentimeter Kanonenrohr und 1895 das erste 15 Zentimeter Kanonenrohr, letzteres mit einer Länge von 6 Meter und einem Gewichte von 4400 Kilogramm, hergestellt werden. Gegenwärtig vermag das Werk 356 Zentimeter Kanonenrohre für die Mäino von 18 Meter Länge und 84.000 Kilogramm Gewicht zu erzeugen. In einer mustergültig eingerichteten Versuchsanstalt werden die elastischen und Festigkeitseigenschaften, die chemische Zusammensetzung und insbesondere bei Stahl auch die Struktur der Zwischen- und Endprodukte festgestellt und kontrolliert. In einem Jahre geben aus der mechanischen Abteilung dieser Versuchsanstalt an 34.000, aus der chemisch-physikalischen Abteilung an 43.000 Proben, letztere zum grössten Teil quantitative Bestimmungen, hervor. Eine Eisen- und Metallgösserei, eine Modelltischlerei, eine Grossschmiede mit Schmiedepressen zum Strecken der Ingots für die Kanonenrohre, Einrichtungen für die Herstellung von Eisenbahnradsreifen, eine Kleinschmiede, eine Maschinenfabrik, eine Kesselschmiede, eine Brückenbauanstalt und eine Waffenfabrik mit einem Schiessplatze und einer Munitionsfabrik bei Polowitz, die alle, soweit es möglich ist, von einer rationell geleiteten Kraftzentrale auf elektrischem Wege betrieben werden, sichern den Werken eine ausserordentliche Vielseitigkeit der Erzeugnisse. In der Waffenfabrik wurde schon im Jahre 1896 die erste Feldgeschützlafette mit langem Rohrrücklauf und Glycerinbremse konstruiert und von 1907 auf 1908 wurden, in 15 Monaten, 1200 auf diesem Prinzip beruhende Feldgeschützlafetten für die k. und k. Artillerie von den Werken geliefert. Auch geschütztürme für die Dreadnoughts werden in der Waffenfabrik hergestellt. Ein solcher Dreirohrturm für 305 Zentimeter-Kanonen wiegt 650.000 Kilogramm. In 11 Monaten wurden sechs solcher Dreirohrtürme hergestellt. Die lichten, hohen Werkräume entstammen in ihrer Eisenkonstruktion der Brückenbauanstalt, die 187 elektrisch betriebenen Krane in den Werkräumlichkeiten, die bis zu 80.000 Kilogramm Tragfähigkeit aufweisen, der Maschinenfabrik, ebenso die Betriebsdampfturbinen, Schmiedepressen, Dampfmaschinen und alle maschinellen Einrichtungen. Die Kessel sind in der Kesselfabrik hergestellt. Mustergültige und schenswürdige Wohlfahrtseinrichtungen, deren Regie von den Werken getragen wird, geben Zeugnis einer weitestgehenden Fürsorge für die Bediensteten und Arbeiter der Werke.